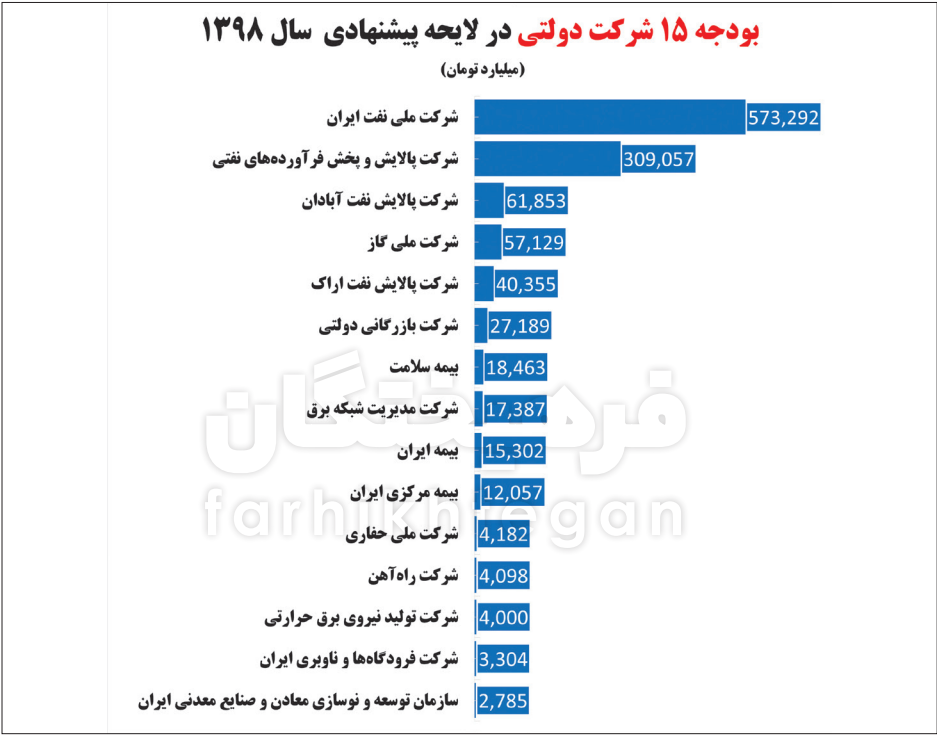
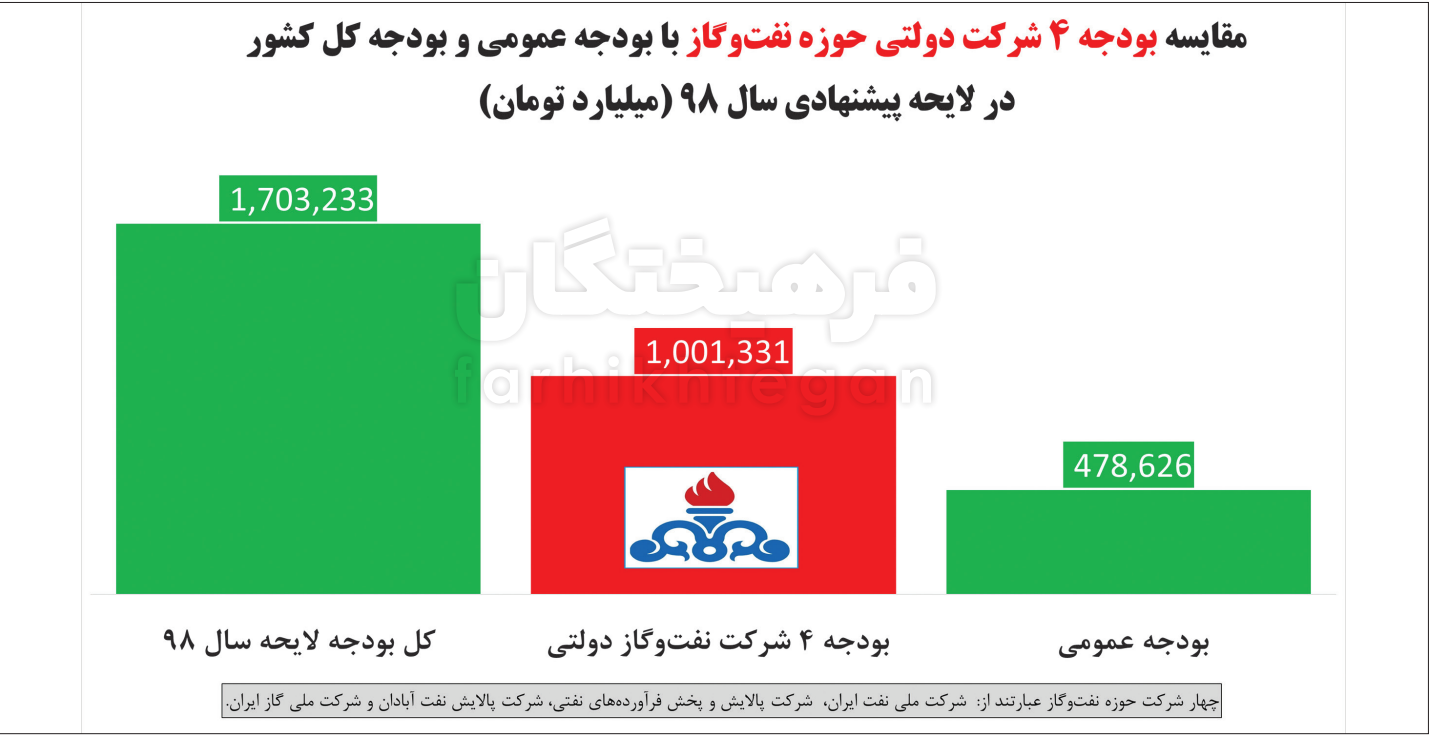

ژئرال بودجه‌ها

بودجه ۴ شرکت بزرگ نفت وگاز هزار هزار میلیارد تومان است، یعنی معادل ۵۹درصد کل بودجه کشور و ۲/۵ برابر بودجه عمومی؛ مجلس به علت کمبود وقت فقط بودجه عمومی را بررسی می کند

روزنامه‌نگار

از مجموع ۱۷۰۳ هزار میلیارد تومان بودجه کل کشور در لایحه سال ۱۳۹۸، فقط ۲۵ درصد آن در مجلس بررسی می‌شود و بودجه ۱۲۷۴ هزار میلیارد تومانی شرکت‌های دولتی، موسسات انتفاعی و بانک‌های دولتی که نزدیک به ۷۵درصد از کل بودجه کشور را شامل می‌شود، عملا در هیچ دوره توسط مجلس بررسی نشده است. در این زمینه استدلال‌های مجلسی‌ها این است که تعداد این شرکت‌ها بسیار زیاد است و مجلس برای بررسی این بودجه با محدودیت زمانی مواجه است. بر این اساس بودجه این شرکت‌ها صرفا در مجامع عمومی شرکت‌ها به همراه وزرای مسئول مورد تصمیم‌گیری قرار می‌گیرد و درنهایت جمع‌گیری رقم‌های مورد توافق، توسط دولت به‌عنوان بودجه شرکت در لایحه بودجه ارائه و به تصویب مجلس می‌رسد. بررسی آماری نشان می‌دهد استدلال زیاد بودن شرکت‌های دولتی گرچه بار مسئولیت را از دوش مجلسی‌ها برداشته، اما نکته قابل‌تأمل این است که فقط چهار شرکت دولتی «شرکت ملی نفت ایران، شرکت پالایش و پخش فرآورده‌های نفتی، شرکت پالایش نفت آبادان و شرکت ملی گاز» درمجموع ۸۶درصد از بودجه شرکت‌های دولتی‌ای به عبارتی دیگر ۵۹درصد از بودجه کل کشور را به خود اختصاص داده‌اند. بر این اساس کافی است مجلس فقط بودجه همین چهار شرکت دولتی را بررسی کند که بیشترین رانت‌ها، حقوق و دستمزدهای دریافتی، هزینه‌های جاری، زبان و حیاط‌خلوت‌ها را در داخل خود دارند.

۵۹درصد بودجه کشور در اختیار ۴ شرکت دولتی

بررسی آماری پیوست سوم لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ نشان می‌دهد از مجموع بودجه ۱۷۰۳ هزار میلیارد تومانی کل کشور، ۱۲۷۴ هزار میلیارد تومان آن به سه بخش شرکت‌ها، موسسات و بانک‌های دولتی اختصاص دارد که در این بین، سهم شرکت‌های دولتی حدود ۱۱۵۷ هزار میلیارد تومان است. نکته قابل‌تأمل بودجه شرکت‌های دولتی این است که چهار شرکت، شرکت ملی نفت ایران، شرکت پالایش و پخش فرآورده‌های نفتی، شرکت پالایش نفت آبادان و شرکت ملی گاز درمجموع ۸۶ درصد از بودجه شرکت‌های دولتی (بیش از ۱۰۰۱ هزار میلیارد تومان) را به خود اختصاص داده‌اند. بر این اساس شرکت شرکت ملی نفت ایران با ۵۷۳هزار و ۲۹۲ میلیارد تومان، شرکت پالایش و پخش فرآورده‌های نفتی با ۳۰۹ هزار و ۵۷ میلیارد تومان، شرکت پالایش نفت آبادان با ۶۱ هزار و ۸۵۳ میلیارد تومان و شرکت ملی گاز با ۵۷ هزار و ۱۲۹ میلیارد تومان بیش از ۱۰۰۱ هزار میلیارد تومان از بودجه کشور را به خود اختصاص داده‌اند. به عبارتی دیگر بودجه ۱۰۰۱ هزار میلیارد تومانی چهار شرکت دولتی مذکور نزدیک به ۵۹درصد از کل بودجه ۱۷۰۳ هزار میلیارد تومانی کشور در لایحه پیشنهادی سال ۱۳۹۸ را برمی‌گیرد. با این حال در چند دهه اخیر به‌رغم تبدیل شدن شرکت‌های دولتی به شرکت‌های زیان‌ده و حیاط‌خلوت‌های سیاسیون، بودجه این شرکت‌ها در مجلس با بی‌اهمیتی روبه‌رو بوده است.

در نمودار آغازین میزان بودجه ۱۵ شرکت دولتی آمده است که درمجموع این ۱۵ شرکت حدود ۱۱۵۰ هزار و ۴۵۳ میلیارد

تومان است. بر این اساس علاوه‌بر چهار شرکت مذکور، بودجه شرکت‌های دیگر نیز رقم قابل توجهی است که از آن میان می‌توان به بودجه ۴۰ هزار میلیارد تومانی شرکت پالایش نفت اراک، بودجه ۲۷ هزار میلیارد تومانی شرکت بازرگانی دولتی، بودجه ۱۸/۴ هزار میلیارد تومانی بیمه سلامت، بودجه ۱۷ هزار میلیارد تومانی شرکت مدیریت شبکه برق، بودجه ۱۵ هزار میلیارد تومانی بیمه ایران، بودجه ۱۲ هزار میلیارد تومانی بیمه مرکزی ایران، بودجه ۲/۱ هزار میلیارد تومانی شرکت ملی حفاری و بودجه ۴ هزار میلیارد تومانی شرکت راه‌آهن نیز اشاره کرد که این شرکت با زیان ۴۰۰ میلیارد تومانی خود، در لایحه پیشنهادی بودجه سال ۹۸ جزء شرکت‌های زیان‌ده ذکر شده است.

دولت به جای چاپکی، چاق‌تر شد

بررسی آماری نشان می‌دهد به‌رغم تأکید دولت یازدهم و دوازدهم بر چاپکی دولت، دولت روحانی اقتصاد را هر چه بیشتر به سمت دولتی‌شدن سوق داده است، به‌طوری‌که سهم شرکت‌های دولتی از کل بودجه کشور از ۸۴درصد در بودجه ۹۲ به ۸۱درصد در سال ۹۳، به ۷۴درصد در بودجه سال ۹۴، به ۷۰درصد در بودجه ۹۵، به ۶۹درصد در بودجه ۹۶ و به ۶۸درصد در بودجه سال ۹۷ رسیده بود که در لایحه پیشنهادی بودجه سال ۹۸ این میزان به ۷۴/۸درصد رسیده است.

۱۶۲ شرکت دولتی زیان‌ده هستند، نه ۶۶ شرکت!

درحالی که دولت تعداد شرکت‌های زیان‌ده خود را در سال‌های ۱۳۹۲ تا ۱۳۹۷ در قانون بودجه سالانه بین ۹ یا ۱۰ شرکت ذکر کرده است، اما براساس گزارش تفریق بودجه در سال ۱۳۹۲ تعداد ۱۳۹ شرکت، در سال ۹۳ تعداد ۹۸ شرکت، در سال ۹۴ تعداد ۱۳۴ شرکت و در سال ۱۳۹۵ تعداد ۱۶۲ شرکت دولتی زیان‌ده بوده‌اند. نکته قابل‌تأمل این است که دولت بازم به‌رغم تأکیدات گزارش تفریق بودجه، تعداد شرکت‌های زیان‌ده خود در لایحه بودجه را ۶۶ شرکت ذکر کرده است که با گزارش تفریق بودجه، ۹۶ شرکت اختلاف دارد. بر این اساس آنچه در لایحه بودجه شرکت‌ها هم می‌آید، همه واقعیت‌های شرکت‌های دولتی نیست. بررسی آخرین گزارش تفریق بودجه که مربوط به قانون بودجه سال ۹۵ است، نشان می‌دهد دولت در سال ۱۳۹۵ فقط به ۹ شرکت زیان‌ده حدود ۱۵۴۲ میلیارد تومان از منابع عمومی خود بابت زیان به این شرکت‌ها پرداخت کرده است.

برای آسیب‌شناسی سیستم بودجه‌ریزی در ایران و به‌ویژه نحوه بودجه‌ریزی شرکت‌ها و زیرمجموعه‌های دولتی، «فرهیختگان» گفت‌وگویی را با حیدر مستخدمین حسینی، اقتصاددان و معاون اسبق بانک مرکزی انجام داده است که متن آن در ادامه می‌آید.

تدوین بودجه از مسیر

چانه‌زنی، غلط است

اینکه برخی می‌گویند بودجه شرکت‌های دولتی نباید در مجلس بررسی شود، چنین چیزی واقعیت ندارد اما بحث این است که گستردگی

فعالیت دولت و نقشی که دولت در اقتصاد ملی ایفا می‌کند (مالکیت بر حدود ۸۰درصد از اقتصاد ایران)، فرصت بررسی جامع بودجه عمومی دولت و بودجه شرکت‌های دولتی و بانک‌های دولتی و موسسات انتفاعی وابسته به دولت را به مجلس نمی‌دهد. البته این نکته را هم باید درنظر داشته باشیم که مجلس هم هیچ اقدامی در جهت اصلاح ساختار بودجه به عمل نیاورده است. بر این اساس بودجه ما همچنان از یک شیوه سنتی تبعیت می‌کند که ممیزه این نوع بودجه‌ها، استفاده از ابزار مالی و حسابداری است و از مکانیسم افزایش یا کاهش نسبت به دوره قبل تبعیت می‌کند؛ یعنی به وضعیت درآمدی نگاه می‌کنند و فرض کنیم که نسبت به سال گذشته افزایش یا کاهش براساس چانه‌زنی و مراجعاتی که در وهله اول متقاضیان آن بودجه با سازمان برنامه و بودجه دارند و بعد در مجلس هم چانه‌زنی ادامه پیدا می‌کند.

متأسفانه در ایران رویکرد دولت و مجلس در راستای اصلاح ساختار بودجه نبوده و به همین دلیل است که ما در هر دوره‌ای که پشت سر می‌گذاریم، حتی رسیدگی به بودجه عمومی هم ضعیف‌تر از گذشته شده است و این‌طور نیست که فرض بر این بگیریم که بودجه عمومی دولت را کاملاً در مجلس هم زیر و رو و آسیب‌شناسی می‌کنند و مسئولیت‌پذیری در قبال آن بودجه را رقم می‌زنند.

باید به سمت تدوین بودجه عملیاتی برویم

واقعیت این است که در چهارده گذشته که بودجه را دولت تهیه و به مجلس ارائه می‌دهد و در مجلس هم حول و هوش ۱۰درصد، تغییرات صورت می‌گیرد و درنهایت بودجه بسسته و به اجرا گذاشته می‌شود. ما شاهد تحولی در ساختار اقتصاد هم نیستیم. اینکه می‌گوییم ساختار سنتی بودجه‌ریزی در کشور به جای ایجاد تحول در اقتصاد، سیر قهقراپی را به دنبال داشته است، نمونه‌اش وضعیت مالی شرکت‌های دولتی است که نه‌تنها در سال‌های اخیر بهبود پیدا نکرده، بلکه با زیان‌هایی قابل‌تأمل هم مواجه شده‌اند.

بر این اساس در بودجه‌ریزی کشور کاری که باید صورت بگیرد، اصلاح ساختار است. ما باید به سمت تدوین بودجه عملیاتی برویم، کاری که آمریکا در دهه ۵۰ میلادی بنیاد این نوع بودجه‌ریزی را بنا نهاد. در بودجه عملیاتی به جای توجه به «ورودی‌ها» به «خروجی‌ها» توجه می‌کنند؛ یعنی کارکرد و رفتار بودجه‌ای یک‌سال خروجی‌اش را با چارچوب‌های استاندارد که تبیین کرده و نتایج مورد انتظارش را پیش‌بینی کرده بوده، مورد قیاس قرار می‌دهد و سپس برای دوره بعد هم به لحاظ کمی و هم به لحاظ کیفی تصمیم می‌گیرد، ولی ما در ساختارهایمان از یک شیوه کاملاً سنتی تبعیت می‌کنیم و قدرت‌های چانه‌زنی بسیار حرف

مهمی در این ارتباط می‌زند و اولویت‌بندی در بودجه ما اصلا لحاظ نمی‌شود؛ یعنی نمایندگان ما در مجلس عمدتاً به دنبال بودجه‌های منطقه‌ای خودشان هستند و وقت و انرژی کم‌تری برای بررسی موضوعات و معضلات ملی در بودجه صرف می‌کنند. به عبارتی دیگر برای تغییر رویکرد تدوین بودجه، ابتدا باید اولویت‌ها را درست بشناسیم تا بتوانیم منابع حداقلی را که در اختیار داریم به بهترین شکل به مصارف و نیازها تخصیص بدهیم، اما ما چنین مکانیسمی را در پیش نگرفته‌ایم و به همین خاطر است که با وجود اینکه دولت بودجه را هر ساله نیمه‌دوم آذرماه به مجلس تحویل می‌دهد، اما مدت زمان سه ماه‌ونیم برای بررسی بودجه در مجلس، حتی کفاف بررسی بودجه عمومی دولت را نمی‌دهد چه برسد به اینکه بودجه شرکت‌ها و بانک‌های دولتی که خطرآفرین و خاموش هستند را هم بررسی کنند. البته نکته‌ای که برای تقسیم‌بندی بودجه شرکت‌ها و بانک‌های دولتی و موسسات وابسته به دولت لحاظ کردند این است که این بودجه را در مجامع عمومی‌ای که متشکل از وزرای مسئول است تثبیت می‌کنند و مورد تصمیم قرار می‌دهند و آن رقم‌ها جمع جبری می‌شود و درنهایت در بودجه کل کشور لحاظ می‌شود.

بودجه ما ترازوی تعادلی ندارد

متأسفانه اگر به ترازوی تعادلی بودجه عمومی دولت یعنی بودجه شرکت‌ها و بانک‌های دولتی و موسسات وابسته به دولت را نگاه کنیم، در بیش از یک دهه گذشته بودجه حالت ۵۰-۵۰ داشته است اما در سال‌های اخیر این روند به نفع بودجه شرکت‌های دولتی تغییر یافته و امسال این بودجه به کمتر از یک‌سوم رسیده است. یعنی وزن بودجه شرکت‌ها و بانک‌های دولتی و موسسات وابسته به دولت بیشتر از دوسوم بودجه شده و این موضوع علامت نگران‌کننده‌ای است که نشان می‌دهد منابع کشور چگونه مورد بهره‌برداری قرار می‌گیرد. امروز وضعیت به گونه‌ای شده که زیان دهی در شرکت‌های دولتی یک امر بسیار طبیعی و عادی به نظر می‌آید. یکی از دلایل به هم خوردن ترازوی تعادلی بودجه، بی‌تفاوتی مجلس و دولت نسبت به اتفاقاتی است که در شرکت‌های دولتی می‌افتد. آنان فکر می‌کنند وضعیت فعلی شرکت‌های دولتی یک حالت طبیعی است و با این رویکرد مشخص است که اصولاً دغدغه‌ای برای اصلاح ساختاری در بودجه نمی‌ماند.

مجلس، کمیسیون بررسی بودجه شرکت‌ها را تشکیل دهد

یکی از موضوعاتی که دولت و نمایندگان مجلس آن را دلیل اصلی عدم بررسی بودجه شرکت‌های دولتی می‌دانند، تعداد بسیار زیاد شرکت‌های دولتی است. اما بررسی‌ها نشان می‌دهد ۹۰درصد از بودجه شرکت‌ها در چهار شرکت بزرگ خلاصه می‌شود. بر این اساس مستخدمین حسینی در پاسخ به این سوال «فرهیختگان» که چرا بودجه همین چهار شرکت هم در مجلس بررسی نمی‌شود؛ می‌گوید: «من با این موضوع موافقم و جزء منتقدانی هستم که سال‌هاست که این نکته را بیان می‌کنم که باید در مجلس کمیسیونی برای بررسی بودجه شرکت‌های دولتی شکل بگیرد. حتی زمانی که معاون پارلمانی وزیر اقتصاد و دارایی بودم، این موضوع را به مجلس پیشنهاد دادم که کمیسیون خاصی برای بررسی بودجه شرکت‌ها و بانک‌های دولتی و موسسات وابسته به دولت تشکیل شود و آن کمیسیون

همانند کمیسیون‌های اقتصاد، کمیسیون برنامه و بودجه، کمیسیون کشاورزی و کمیسیون اجتماعی مرتب تشکیل جلسه می‌دهد و این‌طور موضوعات را بررسی می‌کند و این کمیسیون هم در کنار سایر کمیسیون‌ها قرار بگیرد و ۲۲ عضو مربوطه را از بین نمایندگان که به حوزه‌های مالی، حسابداری و اقتصاد اشراف دارند در آن کمیسیون جمع شوند و در طول سال بودجه را مورد بررسی قرار بدهند و خروجی کار داشته باشند و در صحن مجلس این‌دو، ارائه گزارش بدهند. اگر این بودجه در مدت سه ماه در کنار بودجه عمومی بخواهد مورد بررسی قرار بگیرد در این فرصت کوتاه نتیجه موثری نخواهد داشت.»

شرکت‌های دولتی یعنی حیاط‌خلوت

اگر مجلس در موضوع درآمدی و هزینه‌ای و کارکردهای شرکت‌های دولتی ورود پیدا کند، قطعاً بسیاری از حیاط‌خلوت‌های دولت و چه‌بسا افراد دیگری از نهادهای دیگر در این مجموعه‌ها خودشان را نشان می‌دهند. در حال حاضر بسیاری از این مجموعه‌ها هنوز واگذار نشده و اعتقادی به بخش خصوصی وجود ندارد. اگر مجلس به موضوع شرکت‌ها ورود کند خروجی کارهای آنها شفاف می‌شود و جلوی فساد گرفته می‌شود. الان منابع یا ارزش مردم که باید در زیربناها صرف شود، در بسیاری از موارد صرف یک‌سری هزینه‌های جاری در مجموعه شرکت‌های دولتی و امثال آنها می‌شود، مثل بودجه جاری در بودجه عمومی کشور، همان‌طور که الان هم مشاهده می‌کنیم حتی اکثر بودجه عمومی کشور برای پرداخت‌ها، دستمزدها و امثال آنها تعلق می‌گیرد. این را هم بگویم که در حال حاضر در هیچ کشوری بودجه‌هایشان مثل کشور ما مورد تهیه و تدوین و بررسی قرار نمی‌گیرد. در کشور ما بررسی بودجه‌ها بسیار سنتی و تحت شرایط خاص و ویژه‌ای است که اقتصاد را به بهبودی نمی‌کشاند، بلکه به حاد شدن بیماری منجر می‌شود.

زیان دهی، دست‌پخت مدیران نابلد است

مستخدمین حسینی در پاسخ به این سوال که چرا ۳۱ شرکت آب و فاضلاب روستایی، ۲۵ شرکت منطقه‌ای و سه موسسه حوزه فرهنگ و ۶ شرکت شامل سازمان تعاون روستایی، سازمان حمایت از مصرف‌کنندگان و تولیدکنندگان، سازمان راهداری، شرکت راه‌آهن، شرکت مادر تخصصی خدمات کشاورزی و شرکت شهرک‌های کشاورزی زیان‌ده هستند و آیا در همه جای دنیا شرکت‌های خدمات‌رسان دولتی زیان‌ده هستند یا در ایران این شرکت‌ها زیان‌ده می‌باشند؛ می‌گوید: «بخشی از مشکل این شرکت‌ها به موضوع تعرفه‌گذاری بر می‌گردد و اما بخش اصلی مشکل افرادی است که در این حوزه‌ها به کار گماشته شده‌اند، افرادی که کمترین آشنایی با امور اقتصاد مالی و مباحث مربوط به اقتصاد را ندارند. برای مثال یک نمونه بسیار واضح، مدیریت صندوق‌های بازنشستگی است که بسیاری از مدیران این صندوق‌ها هیچ آشنایی با اصول آکادمیک علم اقتصاد ندارند. در نتیجه با ورود آنها به این شرکت‌ها آن تعادلی که از ابتدا لازم است، ایجاد نمی‌شود و مجبورند با اتکا به دولت ادامه حیات بدهند. نتیجه این نوع مدیریت می‌شود «هستنا» که با ۱۱۵ هزار میلیارد تومان دارایی، فقط ۲/۳ هزار میلیارد تومان سود به سازمان تأمین اجتماعی می‌دهد.»

کارگران، به‌منظور پاسخگویی، جلب رضایت و تکریم مشتریان، عمید و حجاری مدیران امور حقوقی و مطالبات و فناوری اطلاعات و روسای زیرمجموعه‌شان، با حضور در مرکز پاسخگویی و اطلاع‌رسانی این بانک(فرااد)، پاسخگوی مسائل، مشکلات و آماده دریافت پیشنهادهای مشتریان این بانک در سراسر کشور خواهند بود. مخاطبان و مشتریان بانک می‌توانند روز یکشنبه ۱۶ دی‌ماه ۹۷ از ساعت ۱۰ الی ۱۲ درخصوص مسائل حقوقی و مطالبات و روز دوشنبه ۱۷ دی‌ماه ۹۷ از ساعت ۱۰ الی ۱۲ پیرامون مسائل بانکداری الکترونیک با شماره تماس ۰۲۱-۸۵۲۵۰۲۱ (خط ۶۰۰) ارتباط برقرار کرده و موضوعات خود را مطرح کنند.

جدید برای ثبت‌نام در سامانه سجام، متعاقباً توسط سازمان بورس و اوراق بهادار اعلام خواهد شد. به این ترتیب در حال حاضر امکان ثبت‌نام مشتریان بانک مسکن که مشمول این الزام هستند در سامانه «سجام» با توجه به ایجاد لینک ثبت‌نام سامانه در دسترسی‌های شعب میسر است.

پاسخگویی تلفنی مدیران بانک رفاه به مشتریان

مدیران بانک رفاه ۱۶ و ۱۷ دی‌ماه سال جاری پاسخگوی سولات مشتریان بانک در سراسر کشور خواهند بود. به گزارش روابط عمومی بانک رفاه

امکان مرادوات مالی در بازار سرمایه را داشته باشند. ثبت‌نام در این سامانه جایگزین همیشگی ارائه تمام مدارک هویتی در زمان معامله در بازار سرمایه خواهد بود. براساس اطلاعیه شرکت سپرده‌گذاری مرکزی اوراق بهادار و تسویه وجوه(سمات) مهلت ثبت‌نام برای سرمایه‌گذاران و فعالان بازار سرمایه در سامانه «سجام» که پیش از این چهار دی ماه اعلام شده بود، تمدید شده است و فعلاً با وجود اتمام مهلت از پیش تعیین‌شده، هیچ‌گونه محدودیتی از روز سه‌شنبه، چهارم دی‌ماه ۱۳۹۷ برای فعالیت در بازارها و دریافت خدمات اعمال نمی‌شود؛ ضمن اینکه به‌زودی ضرب‌الاجل

با تمدید مهلت ثبت‌نام در «سجام» فرصت دوباره برای مراجعه سه گروه از مشتریان بانک مسکن به‌منظور طی فرآیند ثبت‌نام در سامانه ارائه‌کننده خدمات بورسی این بانک فراهم شد.

به گزارش پایگاه خبری بانک مسکن هینا، با راه‌اندازی سامانه جامع اطلاعات مشتریان فعال در بازار سرمایه(سجام) توسط شرکت سپرده‌گذاری مرکزی اوراق بهادار و تسویه وجوه، تمام اشخاص حقیقی و حقوقی فعال در بازار سرمایه اعم از فعالان بازار اوراق بهادار و بورس‌های کالا موظف شده‌اند نسبت به ثبت‌نام در سامانه مذکور اقدام کنند تا